

З'ясовано можливості використання дистанційної форми навчання для ефективної реалізації профільної освіти.

Розглянуто специфіку моделей дистанційного навчання та визначено можливості їх використання у профільній освіті.

З'ясовано особливості використання змішаної форми навчання у профільній середній освіті.

Визначено вимоги до навчального змісту у профільній середній освіті за умов змішаного навчання, а саме: він має бути більш інтерактивним, адаптованим до потреб учнів та збагаченим мультимедійними ресурсами, щоб забезпечити ефективне навчання в нових реаліях.

Визначено підходи до оцінювання результатів навчання у профільній середній освіті за умов змішаного навчання, яке передбачає не лише формувальне та підсумкове оцінювання, а й оцінювання рівня сформованості цифрових компетентностей, саморегуляції, навичок співпраці та вміння використовувати різноманітні онлайн-інструменти.

Визначено принципи формування обов'язкового (інваріантного) компонента змісту профільної середньої освіти, зокрема: принцип інваріантності (забезпечення єдиного освітнього ядра для всіх учнів), принцип науковості (використання сучасних наукових знань), принцип гуманізації (формування морально-етичних цінностей), принцип гнучкості (адаптація змісту до різних профілів), принцип компетентнісного підходу (розвиток ключових компетентностей), принцип рівного доступу до освіти (забезпечення рівних можливостей для всіх учнів), принцип інтеграції знань (формування цілісного світогляду).

Змодельовано можливі варіанти формування профілів навчання академічного та професійного спрямування.

Описано механізм формування профілів у профільній середній освіті, який є сукупністю практичних заходів, впливів, засобів, за допомогою яких здійснюється відповідний процес. Він містить такі етапи: аналіз освітніх потреб учнів і ринку праці; формування структури профілів; розробка змісту профільного навчання; визначення освітніх результатів; формування навчальних програм і планів; створення умов для реалізації профільного навчання; оцінка ефективності профільного навчання і, за необхідності, його коригування.

Дидактичний потенціал профільної середньої освіти: компетентнісно-професійна спрямованість та індивідуалізація

*О. В. Барановська,
кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник,
старший науковий співробітник відділу дидактики
Інституту педагогіки НАПН України*

Освіта постійно еволюціонує та адаптується до потреб суспільства та ринку праці, тому питання впровадження профільного навчання у старшій школі виходить на передній план як важлива основа формування в старшокласників ключових компетентностей і підготовки їх до свідомого вибору майбутньої професії. Вивчення систем профільного навчання в розвинених країнах показало, що пріоритетом там є створення можливостей для врахування індивідуальних потреб учнів та орієнтація змісту освіти на потреби економіки країни. У 2000-х роках у вітчизняній дидактиці було закладено теоретичну основу для дослідження та впровадження профільного навчання в старшій школі: сформульовано поняття «профільне навчання», визначено його основну мету та завдання; розроблено структуру профільних курсів; визначено співвідношення між інваріантним і варіативним компонентами змісту освіти; створений перелік профільних галузей і базових загальноосвітніх предметів; досліджено можливі на той час механізми впровадження цієї системи з урахуванням потреб ринку праці та освітніх запитів. На сучасному етапі актуальним є створення та оптимізація моделі профільного навчання, визначення дидактичного потенціалу різних типів закладів освіти щодо здобуття учнями профільної середньої освіти за урахування їхнього спрямування та специфіки.

Протягом роботи над дослідженням було проаналізовано проблему організації дидактичних систем профільного навчання у міжнародному освітньо-науковому просторі, підходи українських науковців з цього питання. Здійснено аналіз чинної нормативно-правової бази України щодо здобуття профільної середньої освіти в різних типах закладів освіти та міжнародних документів про розвиток освіти в країнах ЄС. Зроблено *аналіз* та систематизовано *різні підходи до поняття* «профільне навчання», «система навчання», «дидактична система навчання». Виокремлено принципи профільного навчання в старшій школі на сучасному етапі: доступність, гнучкість, якість, індивідуалізація, диференціація, компетентнісна спрямованість, професійна спрямованість, збалансованість, участь та залучення (імерсивність), підтримка кар'єрного розвитку, мотивація, адаптація до потреб суспільства, інноваційність. Зроблено припущення, що дидактичний потенціал різних типів закладів освіти має бути націлений на допомогу старшокласнику здійснити життєвий вибір згідно з індивідуальними особливостями, здібностями та побажаннями. Доведено необхідність створення моделі сучасного випускника із залученням дидактичного потенціалу різних типів закладів освіти, де головною метою буде формування його як майбутнього активного члена соціуму та перетворювальної життєвої сили: компетентного читача, грамотного користувача в інформаційному просторі, ефективного командного комунікатора та свідомого громадянина України. Актуальним напрямком дослідження є реалізація індивідуалізації та диференціації навчання в умовах освітніх розривів, що потребує вдосконалення підходів до формування освітньої траєкторії старшокласників відповідно до їхніх інтересів, здібностей і потреб суспільства.